

ב"ה ג' ל' ר' נ' ר' ת' ל' ע' י' ר' ה' נ' ב' פ' ר' ש' ת' ה' ש' ב' ר' ע'
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
שנת האחת עשרה

~~יו"ל ע"פ מסד תורה יחסייה למבוגרים ולעיר
המסדרות נטי תורה נאמרו~~

~~מחזיקה מנחמת כספיל ההסתדרות הצעירה העולמית
המחזיקה לתורה ולתורה התורה עם בגולה~~

מטפטים (תשי"ב) כ"ב כ - כ"ג

הערה: לפסוק כ"ב ע"ג גם גליון מטפטים תש"ג וצרפתו לנאמר כאן!

א. טאלות בסדור המטפטים:

(הערה: בטאלה זו ראה דברי ראב"ע שנאמרו בהקדמה לפרשתנו ב' ד"ה כי תקנה עבד עברי.)

1. מה המשותף בכל הדינים הטונים הנאמרים בפסוקים כ' - כ"ו.
2. מה הקשר בין פסוק כ' למה שנאמר לפניו?
3. מה הקשר בין כ"ג ס' לפסוקים הבאים לאחריו?

ב. למוטג אונאת דברים.

וגר לא תונו ולא תחצנו.
רש"י לא תונו - אונאת דברים כמו (יסעיה מ"ט) והאכלתי את מוניך את כסדם.

" ולא תלחצנו - בגזלת ממון. (רש"י הלך כאן בעקבות המכילתא וזו לטונה):

מכילתא קע"ח: לא תונונו בדברים ולא תלחצנו בממון. שלא יאמר לו (לגר): אמט היית עובד לבל, קורס נבו, והוי חזסדים בין שניך ואתה מדבר מלים כנגדי...

המוטג אונאת דברים מהפרט בגמ', בבא מציעא נ"ח ע"ב... באונאת דברים הא כיצד? אם היה בעל תשובה, אל יאמר לו: "יזכור מעטיך הראטונים"; אם היה בן גרים, אל יאמר לו: "זכור מעטי אבותיך"; אם היה גר ובא ללמוד תורה אל יאמר לו: "פה טאכל נבלות וטרפות"; שקצים ורמסים בא ללמוד תורה שנאמרה מפי הגבורה" - אם היו יסורין באין עליו או אם היו חלאים באין עליו, או טהיה מקבר את בניו, אל יאמר לו - כדרך שאמרו לו חבריו לאיוב (איוב ד'): "...זכר נא, מי הוא נקי אבד וי ואיפה ישרים נכחדו?" - אם היו חמרים מבקשים תבואה ממנו, לא יאמר להם: "לכו אצל פלוגי, שהוא מוכר תבואה". ויודע בו שלא מכר מעולם... אף לא יחלה עיניו על המקח (=לא יעמוד על המקח) בטעה שאין לו דמים.

הרמב"ם הלכות מכירה י"ד הלכה י"ד מוסיף על כל הנ"ל עוד נטאלה טאלה על דבר חכמה, לא יאמר למי שאינו יודע אותה חכמה: "מה תטיב בדבר זה? או מה דעתך בדבר זה? וכן כל כיוצא באלו.

1) הסבר את המוטג "אונאת דברים" (כלפי כל אדם וכלפי הגר) על פי הדוגמאות הטונות המובאות במכילתא, בגמרא וב"רמב"ם!

2. הטוה דברי רש"י כאן לדבריו ויקרא י"ט ל"ג ד"ה לא תונו. נסה למצוא סבה, למה לא אמר רש"י דבריו סם במקומנו, והרי הוא נוהג לפרט מוטג בפגטנו בו בפעם הראטונה בתורה.

ג. כ' כי גרים הייתם בארץ מצרים.

רש"י: אם הונחתו אף הוא יכול להונותך ולומר לך: "אף אתה מגרים באת". מום שבו אל תאמר לחברך. - כל לטון "גר" - אדם שלא נולד באותה מדינה אלא בא ממדינה אחרת לגור סם.

לדברי רש"י אלה מעיר ר"א אליהו מזרחי (הרא"ם): אבל איז לפרטו כמו (דברים כ"ג ח'): "לא תתעב אדומי, כי אחיך הוא", אין גרותכם סבה שלא תונונו ולא תלחצנו כמו ס' דתכנס סבה שלא תתעבנו.

1. הסבר, איזו פליאה על פרוטו של רש"י רצה הרא"ם ליטב בדבריו.
2. הסבר את הרעיון הכללי בדבריו.

3. מה הסבה שהביא רש"י את המוטג "גר" רק בסוף דבריו ולא הביאם בתחילת דבריו לפסוק כ' עוד לפני ד"ה לא תונו - לפי סדר הפסוק?

ראה מעבר לדף.

ד. גמ' בנא מציע דף נט':
ר' אליעזר הגדול אומר: - הזהירה התורה בשלטים וסטה מקומנת - ואמרי ליה
בארבעים וסטה - בנר.

התוכל להסביר מה הסבה, שהזהירה התורה בענין זה כל כך הרבה פעמים,
יותר מאשר בכל אסור אחר?

ה. כיב אם ענה תענה אותו.

מכילתא: "אם ענה תענה" אחד ענוי מרובה ואחד ענוי מועט. ד"א: "אם ענה
תענה" מגיד שאינו חייב עד טיענה ויזנה. - כבר היה ר' יסמעאל ור'
שמעון יוצאין להרג. אמר לו ר' שמעון לר' יסמעאל: "רבי, לבי יוצא, שאינו
יודע על מה אני נהרג?" אמר לו רבי יסמעאל: "מימך בא אדם אצלך לדין או
לסאלה ועכבתו עד שתהא שותה כוסך ונועל סנדלך או עוסף סליחך? אמרת תורה:
"אם ענה תענה" אחד ענוי מרובה ואחד ענוי מועט" - א"ל: נחמתנו, רבי.

ספורנו: אם כשתענה את היתום, תהיה כונתך לעבותו בלבד, אבל אם תענה
ליסרו ולהיטיב לו, אין זה אלא גמילות חסד.

1. מה המריץ אותם לדרס ולפרס?
2. מה בין סלט הדעות (סטים במכילתא ואחת של ספורנו) הנאמרות כאן?
3. כנגד איזה יחס (בלחי נכון) ליתום מכוון הספורנו את דבריו?
4. הידוע לך באיזה מאורע הסטורי מדברת המכילתא באמרה שר' יסמעאל
ור' שמעון "יוצאין להרג"?
5. מה לקח מלמדים אותנו דברי ר' יסמעאל, כנגד איזה נגע הרווח גם
במדינתנו נאמרו?

למנויים העונים בכתב:

מכיון שלטמחתי נחרבו ב"ה העונים לגליונות עד למספר גדול מאד, עלי
לבקש לקסיד על הנאמר להלן כדי להקל על עבודת החקון ולאפשר החזרה
סדירה של העבודות המתוקנות לכותביהם.

א. להמנע מכתיבה לכל מלוא רוחב העמוד. יט להטאיר מקום רחב פנוי מן הצד.
(לעומת זה מותר לכתוב מטני עברי הדף ובלבד שיטארו סולים רחבים.)

ב. לבלו לחכות לכתוב את הכתבת המלאה (לא את הסם הפרטי בלבד)
גם על המעטפה, גם על דף החסובה.

חשובות לשלוח לנחמה ליבוביץ, המחלקה ליהודים המגוריים, תל אביב, תש"ח.
המחלקה ליהודים המגוריים, תל אביב, תש"ח. 943 86 10 23